

Kestävyyspaneelin asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle

Aihe: Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa.

Eduskunta 18.2.2021

Kuusi polkua kestävyyspolkuun: evästyksen systemaattinen kestävyyden edistäminen Suomessa

Suomalaisen yhteisen etu on
maapölyä elintalouden
säilyttäminen.

Kestävyyspolkuun
suorittamiseen on kaikkien
kansalaisten suostuvaksi ja
toteuttamiseksi huolehdittava.

Kestävyyspolku on pitkä ja
vähän jätettävää,
pölyä on.

Käytännössä – pitkästä ajasta, jota varten
kaikki ihmiset – kaikki ihmiset – kaikki ihmiset
ovat yhtä. Käytännössä – pitkästä ajasta,
suorittamiseen on kaikkien kansalaisten
suostuvaksi ja toteuttamiseksi huolehdittava.

Kuusi polkua kestävyYTEEN: evästyKset systemisen kestävyysmurroksen edistämiseksi Suomessa

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Globaali kestävyyskehityksen raportti osoittaa, että elämme kofri Agenda2030:lle asetun kehyksen lavoitella, mutta alvan likan hitaasti. Erityisesti kasvua, ilmastonmuutos aiheuttaa, biodiversiteettikato ja jätteen määrä lisääntyvät edelleen. Näiden ilmiöiden taustalla on monia toisiinsa vaikuttavia tekijöitä. Suunta on kuitenkin käännettävissä, jos keksintöiset riippuvuudet tunnustetaan ja yhteiskuntajärjestelmistä saadaan luotua taloudellisesti kestävä murros kestävään suuntaan.

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion, kuntien ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

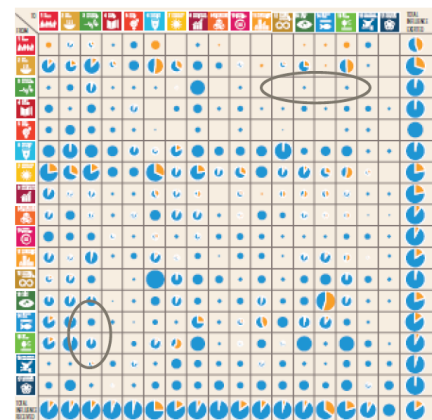
Kestävän kehityksen agenda suunnittelun ja budjetoinnin perustaksi

Kattava ja kunnianhimoinen

Ylivaalikautisuuden tavoittelu, edellisen hallituksen työn
jatkaminen

Yhteishyödyt ja keskinäiset kitkat paremmin esille

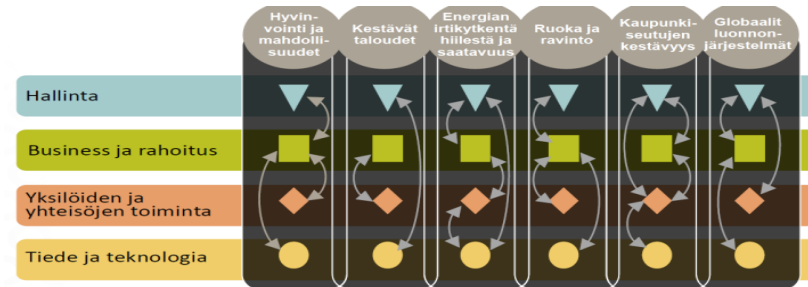
- Valaisevaa käydä läpi eteneminen kussakin tavoitteessa
- Mutta: tavoitteiden väliset kytkennät oleellisia tunnistaa
 - Nyt kirjavaa
 - Yhteys globaaliin ulottuvuuteen?
 - Kielteiset vaikutukset muissa tavoitteissa?
 - Yhteishyödyt esille

Kokonaiskestävyys syntyy järjestelmämurroksesta

- Viittauksia olemassa olevaan raportteihin, mutta missä konkretia
- huomio ja toimet tulee suunnata siihen, miten kestävämmät avainjärjestelmät murretaan kestäviksi
 - millä toimilla ja millä panoksilla hallitus on edistänyt kestävyysmurroksia ja mitä nimenomaisia kestävyysmurroksia;
 - miten se on motivoinut liike-elämää, investointeja, kansalaisia, yhteisöjä sekä tutkimusta ja innovointia toimimaan kestävyysmurrosten vipuvoimina;
 - millaisia tuloksia on saatu Suomessa ja Suomen ulkopuolella, sekä myönteisen ”kädenjäljen” kasvattamisena että haitallisen ”jalanjäljen” pienenemisenä.

Miten valtion tulisi muuttua?

Tarvetta laajalle yhteiskunnalliselle keskustelulle luontosuhteen uudelleenmäärittämiseksi

- huomioi ansiokkaasti uudenlaiset mahdollisuudet luoda reittejä kansalaisten osallistumiselle heidän omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon yhteiskunnassa
- Nyt hyvinkin formaalia: työryhmiä, toimikuntia, Nuorten Agenda

-> Suomella olisi varaa lisätä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua, kansalaisaktiivisuuden kasvattamista ja laajaa yhteiskunnallista keskustelua

Globaalin näkökulman vahvistaminen motivoimaan yrityksiä, järjestöjä ja hallintoa

- Globaali politiikka ja Suomen politiikan kytkennät täsmentämättä
- Sitoumus ei näy globaalissa työssä, seuranta ja indikaattorit toisistaan eri
- Globaalin talouden olosuhteissa kestävyyspyrkimysten maakohtaisen tarkastelun rinnalle olisi hyvä saada planetaarista ajattelua kansalliselle tasolle
 - Kulutus- ja tuotantotoimintamme vaikuttaa vahvasti maankäyttöön, veteen, ilmastoon, sosiaalisiin kysymyksiin vahvasti maamme rajojen ulkopuolella, esim. ruoasta kasvatetaan 40% muualla
 - yritysten oma aktiivisuuden tueksi tarvitaan kansallista tukea

Toimien vaikuttavuuden tarkastelua tulee edelleen kehittää sekä kansallisella että globaalilla tasolla

- riittävätkö toimet?
- minkä tavoitteiden toteutukseen tulisi suunnata lisää huomiota ja voimavaroja?
- onko tavoite saavutettu?

- Indikaattorit (YK vaikuttaminen)
- Arviointimenetelmät laajemmin

Kykyä vaikeista asioista ja epäonnistumisista puhumiseen pitää kehittää

- Hallinnossa on runsaasti jatkuvaluonteista toimintaa ja toimia, joita ei ole kirjattu tähän selontekoon, mutta jotka oleellisesti edistävät kestävän kehityksen toteutumista.” - entä se toiminta, joka on ristiriidassa?
 - 1) Haitalliset tuet: EU sitoutuu YK:n biodiversiteettisopimukseen: tavoitteet edellyttävät biodiversiteetin valtavirtaistamista yhteiskunnan toiminnassa, haitallisten tukien korvaamista haitattomilla taloudellisilla kannustimilla
 - 2) Nojautuminen talouskasvun edistämiseen voi olla ristiriidassa kestävän kehityksen kanssa; jos talouskasvua edistetään, tulee huolehtia, ettei sitä edistetä niin, että eriarvoistuminen kasvaa
- Vaikeita kysymyksiä, mutta tabuista on opittava puhumaan, sillä kestävän kehityksen edistämisessä joudutaan ottamaan riskejä ja siitä seuraa myös epäonnistumisia
 - Hyvinvointia tuottavasta kestävästä taloudesta tulisi aloittaa avoin ja monitieteinen yhteiskunnallinen keskustelu.

Kestävyysemurroksen nopean ja laajan toteutuksen riskit

- painotetaan pitkäjänteisyyttä ja jatkuvuutta, halutaan myös nopeita murroksia ja uusien toimintatapojen skaalaamista laajasti käyttöön
 - nopeasti toteutetun kestäväisemurroksen erilaiset vaikutukset eri ihmisryhmiin voivat tuottaa epäoikeudenmukaisia tai epäreiluisia ja kohtuuttomiksi koettuja vaikutuksia, jotka heikentävät politiikan hyväksyttävyyttä.

-> Kokonaistarkastelut, ennakointimenetelmien kehittäminen, ja käyttöönotto

Tiedeneuvonta

- Tiedeneuvonnan nykyistä jämäkämpi integrointi hallituksen työskentelyyn
 - Linjaus lainsäädännön arviointineuvoston aseman vahvistamisesta +
 - Tutkijoiden viestit: luonnonsuojelulainsäädännön uusimisen prosessi
- kestävyyspaneelin rooli osana Suomen kestävän kehityksen politiikkaa institutionalisoidumpaan muotoon (nyt Luke, SYKE, Helsingin yliopisto)
- kestävyyspaneeli voidaan nähdä muiden paneelien sateenvarjona, reflektoiden muiden paneelien nostamia asioita ja yhdistämällä niitä. Rahoitus, institutionaalinen sijoittuminen (VM, VNK, Eduskunta?)
- Pohdinta puuttuu selonteosta (tämä oli esillä Polku-hankkeen suosituksissa)

Kestävyyden eri viitekehykset

- Taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen vanhentunut, nyt 17 ulottuvuutta ja niiden keskinäisriippuvuudet
- Covid-19 malliesimerkki kestävyyskriisistä ja sen hoidossa tulisi käyttää kestävyyskriisin edellyttämiä toimia
 - Elvytyspaketin käytössä kestävä kehityksen edistämisen suhteen tulisi olla kunnianhimoisempi kuin komissio ehdottaa, esim. ilmastotoimien suhteen
- Ihmisten hyvinvoinnin kiinteä kytkös luonnonjärjestelmien hyvinvointiin tosiasiaperusteinen.
 - Siksi luonnon elinvoimaisuus ja jokaisen ihmisen ihmisarvo ovat lujan ihmiskunnan ylläpitämisen edellytyksiä ja itsessään arvokkaita.
 - Talous sen sijaan on keino eikä itsessään arvokas.

Kestävyyspaneeelin Suomelle tunnistamat etenemisaskeleet, jotka huomioivat keskinäiset riippuvuudet

**Tieteidenvälisellä
tutkimuksella tuodaan
läpinäkyvyyttä
materiaali- ja
rahavirtoihin sekä tietoa
uusien teknologioiden ja
kokeilujen
vaikuttavuudesta.**

**Tietoon ja
yhteistoimintaan
perustuvan suunnittelun
myötä kestävydestä
tulee uusi normaali
yksilöiden ja yhteisöjen
arkeen.**

**Materiaalien ja
luonnontilaisen maan
käyttöä vähennetään
kaikessa toiminnassa ja
rahoitusinstrumentit
säädetään
kestävyysskriteerit
huomioiviksi.**

**Kestävyys otetaan
kaiken päätöksenteon,
suunnittelun ja
budjetoinnin perustaksi
niin julkisella kuin
yksityisellä puolella.**

**Kestävyyspaneeli
kiittää
mahdollisuudesta
tulla kuulluksi**